

פרשת בשלח

זהר	
ול ע"א ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים וצא הלחם וגו' (שמות יז &) מ"ט יהושע אנה קרבא ולא מן שאר עמא אלא בגין דעמלק אתא עלייהו על ההוא חובא דשבתא דלא נטרין ליה כמה דאתער חז"ל אלמלי נטרו ישראל שבתא קמא לא שלטא בהו אומה ולשון מה כתיב (&) ויהי ביום השביעי יצאו מן העם ללקוט ולא מצאו, וכתוב "ויבא עמלק".	ול ע"א ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים וצא הלחם וגו', למה יהושע לחם קרב ולא משאר העם, אלא משום שעמלק בא עליהם על אותו החטא של שבת, שלא שמרו אותו, כמו שהעירו חז"ל (&) אלמלי שמרו ישראל שבת ראשונה, לא שולטת בהם אומה ולשון. מה כתוב "ויהי ביום השביעי יצאו מן העם ללקוט ולא מצאו", וכתוב "ויבא עמלק".
ות"ח רוא דמלה כד פקיד לון קב"ה לישראל במרה על שבתא בגין דאתיא מדת דינא לקטרגא על ההוא חובה דצדיק דזבינו ליה דאיהו לקביל יומא דשבתא ואינון אפיקו ליה לחול אמר קב"ה הא אית לון רפואה לההוא חובה אי אינון נטרין ליומא דשבתא דאיהו לקביל צדיק חי העולמים והיינו דכתיב (&) ויורוהו ה' עץ עץ חיים דינטרון יומא דשבתא ואינון אחילו ליה כדין ויבא עמלק:	ובא ראה את סוד הדבר, כשצוה הקדוש ברוך הוא אותם לישראל במרה על שבת, משום שבאה @ מדת הדין לקטרג על אותו החטא של הצדיק, שמכרו אותו, שהוא כנגד יום השבת, והם הוציאו אותו לחול. אמר הקדוש ברוך הוא, הרי יש להם רפואה לאותו החטא, אם הם שומרים את יום השבת, שהוא כנגד צדיק חי העולמים, והיינו מה שנאמר "ויורוהו ה' עץ", עץ חיים, שישמרו את יום השבת, והם חללו אותו, אז "ויבא עמלק".
בההיא שעתא א"ל משה ליהושע פוק אנה קרבא בעמלק דהא לך חזיא בגין דאת בר בריה דההוא צדיק ואיהו בההוא חובא אתי עלן ואי לא אשתכח מקטרגא ליה לעמלק מחולקיה ומבנוי דההוא צדיק לית מאן דיכיל ליה כדין עבר יהושע כמא דאמר משה:	באותה שעה, אמר משה ליהושע, צא ותלחם קרב עם עמלק, שהרי לך ראוי, משום שאתה בן בנו של אותו צדיק, והוא, באותו החטא בא עלינו, ואם לא נמצא מקטרג לו לעמלק מחלקו, ומבנוי של אותו הצדיק, אין מי שיכול לו, ואז עשה יהושע כמו שאמר משה.
ות"ח דבגין ההוא חובא אתא עלייהו [דארע] (דדבר) לון לאינון דהו מבתר עננא ונסיב מינייהו האי ברית קדישא וזריק ליה כלפי עילא ואי לאו דאינון חאבו ביה לא הוה ליה סיעתא מלעילא למיעבד הכי אלא בגין לאחזאה לון דישתמודעון חוביהון דחבו בההוא צדיק דנטר האי ברית והשתא אחילו שבתא דאיהו לקבליה דאיהי קאי לאנגא עלייהו מקמי מדת דינא:	ובא ראה, שבגלל אותו החטא בא עליהם, שפגש את אותם שהיו מאחורי הענן, ולקח מהם את אות הברית קדש הזו, וזרק אותו כלפי מעלה. ואם הם לא היו חוטאים בו, לא היה לו סיוע @עזרה מלמעלה לעשות כך, אלא כדי להראות להם, שיכירו את חטאם, שחטאו באותו הצדיק, ששמר את הברית הזו, וכעת חללו את השבת, שהיא כנגדו, שהיא באה להגן עליהם מפני מדת הדין.
ת"ח מה כתיב (&) ויסעו ממרה ויבאו אלימה ושם שתים עשרה עינות מים וגו'!	בא ראה, מה נאמר "ויסעו ממרה ויבאו אלימה ושם שתים עשרה עינות מים וגו'",
כו/ג	
זהר חדש:	

¹ יהל או רח"א יז ע"א:}. וכאן מקום הפרץ שפרצו בה, כמ"ש בב"מ וכאן גבורים עומדים בפרץ, וכולם לא יכלו לעמוד, שהוא סוד הצור כידוע. ואפילו משה ע"ה לא יכל לעמוד כאן, בסוד הסלע, ובסוד נחש עלי צור, ולכן וינס משה מפניו. ועיין בסוד הצור בז"ח @ {פ' בשלח} דף כ"ו ע"ב וע"ג. וידוע שנחש הוא דרוע' שמאלא דסט"א, כמ"ש בפ' נח, וע"ש בדף ס"ד ע"א לבתר אמר לון כד סיהרא אתקריבת בשמשא כו' ע"ש ובדף ס"ו ע"א ר"י פתח המה מי מריבה כו' ע"ש.

מהו אלימה אלא דתבו לפולחנא דקב"ה ולקבלא מלוי בלבא שלים בג"כ אל"י מ"ה:	מהו "אילמה", אלא ששבו לעבודת הקדוש ברוך הוא, ולקבל דברו בלב שלם, לכן אל"י מ"ה.
והא אוקמוה דההיא אתרא הוה משובח במיא מכל אתרין דעלמא דהא אורייתא שבכתב תמן הוא ותמן תרין עשר מבועין ושבעין דקלין וכולא ברזא דמהימנותא ² דהא כלהו ע' סנהדרין מההוא אתרא מתזנין ומתברכין מאינן מיין עילאין בסימאן:	והרי פרשוה, שאותו המקום היה משובח במים מכל המקומות של העולם, שהרי תורה שבכתב היא שם, ושם שנים עשר מעינות ושבעים דקלים, והכל בסוד האמונה, שהרי כל שבעים הסנהדרין נזונים מאותו המקום, ומתברכים מאותם מים העליונים המבושמים.
זכאה מאן דזכי להנהו מיא לאתברכא מנייהו וישראל קדישין שראן תמן ומחברין אינן מיין עילאין באינן תרין עשר מבועין תתאין ואי אינן קלקלו בקדמיתא וחבו לגבי ההוא צדיק הא אדבקו ליה באתריה ומתזן על ידיה עלמא ושבעים תמרים אתזנין מההוא תמר זאת קומתך דמתה לתמר ואינן תרין עשר מבועין לקביל תרין עשר שבטין סחרין לההוא אתרא קדישא ³ :	אשרי מי שזוכה למים הללו, להתברך מהם. וישראל הקדושים שורים שם, ומחברים את אותם המים העליונים עם אותם שנים עשר מעינות תחתונים. ואם הם קלקלו בראשונה וחטאו לצדיק ההוא, הרי הדביקוהו במקומו, והעולם נזון על ידו, ושבעים תמרים נזונים מאותו התמר, "זאת קומתך דמתה לתמר". ואותם שנים עשר מעינות כנגד שנים עשר שבטים, סובבים את אותו מקום קדוש.

² עי' לעיל הערה. **Error! Bookmark not defined.**

³ עי' לוקטי הגר"א מז ע"ב.

וכמ"ש במרה ויורה ה' עץ כו' וכמ"ש בתז"ח כו'. וז"ל בז"ח פ' בשלח (דף כו ע"ב) ואינן תרין {מז ע"ב} עשר מבועין כו' והווי ישראל עסקי באורייתא דאוליפו ממרה ואתחבר עמייהו ההוא עץ ואתפרש חויה עקימא מההוא באר מים דהוי ממרר לאינן מיין כו' אבל השתא דאהדרו בתיובתא למאריהון וקוב"ה אוליף לון אורחא דההוא אילנא דחיי הה"ד (&) ויורה ה' עץ דא תורה שבכתב וישלך אל המים דא תורה שבע"פ ומאי וישלך אלא י"ש דא עלמא דאתי ל"ך דא אימא עילאה חמשין תרעין דאתדבק ב' כדן בסימו מיא כו'.³

וביאור ענין זה הוא ע"פ מ"ש רבינו בפי' לתיקונים בתיקון כ"א באריכות (&) דכל הקרבא בחויה הוא במשנה דמט"ט, שהוא הסלע דאתכנשו עליה מארי תריסין, שע"י חטא העגל ומי מריבה, פרח מינייהו לוחות הראשונות, שהם מסטרא דעץ החיים והוא הלכה למשה מסיני, ונתנו להם מסטרא דעץ הדעת טו"ר במט"ט, דשם הוא משה קבור בגיחון, מטה הנהפך לנחש ומנחש למטה, ושם כל הריב ומחלוקת, משום דנעלמה הלכה למשה מסיני ונסתם בסלע ע"י האי חויה, דהוא מבחוח, בסוד דרך נחש עלי צור, ולכן כרוזא כריז דמאן דקטיל לחויה יחבין ליה בריתא דמלכא (&), שהיא הלכה למשה מסיני, כל כבוד"ה בת מלך פנימה (&), בל"ב נתיבות דידה (&), ונודע כי הל"ב נתיבות הם כפולים בחכמה ובבינה, והם ריעין דלא מתפרשין, וכן הוא כאן בת מלך פנימה, נקודה בהיכליה, והם ב"פ ש"ך, כי ל"ב נתיבות הם ש"ך דינים דאתברירו במחשבה (&). ונקודה הנ"ל בת מלך היא טמירא בסלע (&), מעין החכמה (&), וגנוזה בו. והוא סוד תמ"ר, ב"פ ש"ך (ע"ח רפ"ח ה), וע"ז נאמר (&) צדיק כתמ"ר יפרח כו', שמט"ט הוא בדרגא דצדיק, בין ב' צבאות, ונק' ג"כ תמ"ר, ששם סוד התמורות, דכל שמהן מתחלפין ביה, וכמ"ש בתיקונים (דף ע' ע"ב עט ע"ב) ואינן תמורות אנון רזא דיבוס דאתמר ביבמה על הגאולה ועל התמורה כו' שלף איש נעלו ונתן לרעהו בההוא נעל דנתן לרעהו אית תמורה ושינוי כו'.³ והוא במט"ט, ששם סוד הוי"ה בחילוף מצפ"ן, בסוד קנק"ן כידוע. ועליו נאמר (&) אל תמר בו כו' (&) כי שמי בקרבו כו' (&), שלא להחליפו ח"ו בסוד מטה הנהפך לנחש. וע"ז נאמר (&) ויבואו מרת"ה, והוא התמ"ר הנ"ל, ולא יכלו לשתות מים ממרה כו' (&) , כי הוא בסוד הסלע, ששם וימררו את חייהם כו' (&) בקל וחומר, ובליבון הלכות כו', שצריכים לטרוח בהאי קרבא. וכל זה בעון ביטול תורה, שע"ז פרח עץ החיים מנייהו, כמ"ש (&) שם וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים, שהלכו ג' ימים בלא תורה כמ"ש רז"ל (&), ולכן אתגבר שמאל, חויה, שהוא הנחש שבהיכל חובה, זרוע שמאלי דסט"א. וז"ש (&) ויבואו אל מדבר שו"ר, כידוע ששור בשמאלא (&), ושם בהיכל זכות הנ"ל הוא הפרצה שלא יכלו לעמוד עליו, ושם הצור דרך נחש עלי צור, ומים הוא בסטרא דגבורה (&). ויש מים מתיקין ומים מרים, שהמים המתקין הם דמתבסמין בחסדים בצד ימין, ובצד שמאל הוא נפיק וקרוב לסט"א ששם האי חויה בישא* {מח ע"א} ושם לנגדו ג"כ סוד באר מים חיים, מעין החכמה, בת מלך הנ"ל, והוא מים מתוקים והוא נקודה אמצעית דסיהרא, כמ"ש בהיכלות שם (ח"ב רמו ע"ב) באמצעיתא דהיכלא דא אית אתר כו', והוא נקודת הטבור בבטן, ששם נקודה אמצעית דסיהרא, ושם העונג והשעשוע בבטן, ושם הוא

מים דקדושה, כמ"ש ברע"מ (פ' פינחס דף רמח ע"ב). אבל סיהרא דעץ החיים, ההיא נקודה דלגיו מינה, איהי כמבועא דלית ליה פסק, דכתיב (&) ביה (&) כמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו. ושם (ח"ג רמח ע"ב) קודם לזה: ואמאי אתקריאת לבנה ע"ש ליבון ההלכה דאיהו מלגו כל כבודה בת מלך פנימה כו', דסיהרא דעץ הדעת טוב ורע איהי קליפה דילה חשוכא כו', והוא סוד חשכת מים כו'.

וז"ס הבט"ן שהוא נקודת הטבור, כמ"ש (שיה"ש ו ח-ט) ששים המה מלכות כו' אחת היא יונתי תמתי כו', והם ס' מסכתות בסלע דמט"ט, עץ הדעת טו"ר, והלכה למשה מסיני היא אחת, נקודה פנימאה מלגאו, דאיקרי אנ"י (&) , ומקדשי תיראו כו' אנ"י ה' (ויקרא יט ל), והוא סוד בט"ן. וכן יר"ך הוא בברייתא, לבר מגופא (זהר בראשית דף כא ע"ב), כמ"ש בתיקון כ"א (מט ע"ב), ולכן שם צריך להיות חגור חרב, כמ"ש (תהלים מה ו) חגור חרבך על ירך גבור כו', ששם הריב והקרבא, כמ"ש (מיכה ו ב) שמעו הרים את ריב ה' והאיתנים מוסדי ארץ, ירכין תקיפין, והכל בסוד המים שבעץ הדעת טו"ר הם מים מרירין ובנקודה פנימית דסיהרא דעץ החיים הוא מים מתיקין.

והוא סוד לבנה, שממשלתה על המים, וזה כל הקרבא לאפכא מרירו למתיקין, וכמ"ש בהקדמת זוהר בראשית (דף ד ע"א) מאן מנכון די חשוכא מהפכן לנהורא וטעמין מרירא למתקא כו'. וז"ס נג"ע וענ"ג. והכל במים, כמ"ש (&) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן, כי בנקודה דסיהרא דעץ החיים הוא סוד ענ"ג, והוא פתורא דשבתא, דאתמליא מעלמא דאתי, סיהרא דעץ החיים. וכנגד זה בסט"א בהיכל חובה הוא נג"ע, וכמ"ש כל זה באריכות בביאור רבינו להיכלות בהיכל ה' (&) ותבין ע"י מ"ש כאן.

וז"ס באשה זונה כמ"ש במשלי (ו לב-לג) נואף אשה חסר לב כו' נג"ע וקלון ימצא כו', והוא בהיכל זה דסט"א, דשם אית רוחא אחרא דאיקרי נגע צרעת, ואיהו קיימא לסאבא תדיר לכל אינון מאריהון דלישנא בישא כו', והאי נגע עילאה איהו ממונה על כל אינון פתורי דשבתא כו', וכמ"ש רבינו שם דשם הנחש שקלקל בלשון הרע והסיתו לאכול מעץ הדעת כו' והוא להמשך בתר ענוגין דהאי עלמא ותורה היא ענ"ג דקדושה וז"ס שתי הלחם בשבועות מן החטים כמ"ש בטנך ערמת חטים שהוא עץ שאכל ממנו אדה"ר חטה היה שכאן בבטן המאכל שהוא לחם הפנים שעל השולחן והתורה היא עץ החיים לתקן עץ הדעת בימינא שהוא חטה והוא הטוב שבו והוא ט' דחטה ע"י התורה נקודה דעלמא דאתי ה' עילאה ה' דחט"ה וח' דחטה הוא הרע שבעץ הדעת ח' דח"ק וכן שבועות הוא יום נ' נקודה דעלמא דאתי והוא התורה שהוא בט"ן אנ"י כמ"ש וז"ש סוגה בשושנים כמ"ש א"ת שושנים אלא ששושנים והוא סומקא כורדא כי התורה מסטרא דגבורה וכמ"ש שפתותיו שושנים נוטפות מור עובר ואמר כל תלמיד שאין שפתותיו נוטפות מר תכנינה כו', והוא כי התורה היא נתנה ביסורים, והוא בשמאלא, כדי לאפכא מרירו למתיקין, בסוד המים ע"י עץ כמו שיתבאר. ולכן תכנינה בסוד אש דשמאלא שאוחז שם. אבל הסוטה היא נבדקת ע"י מנחת שעורים, שהוא בשמאלא בצפון, בנקודה דחורבה הנ"ל, ששם הפתח פרוץ, בשביל שפתחה פתחה לזר, כמ"ש (&) וישבה לפתח ביתה כו', ולא היתה בסוד מעין חתום, שאוגדות {מח ע"ב} פתחיהן לבעליהן (&) , ובצפון שם רוח סערה באה מן הצפון, ולכן הוא שעורים, ובזה נבדקות אם נטמאת בסטרא דחויא, הוא מנחת זכרון, מזכרת עון, דהוא הנחש שענינו בלשון, הוא השטן הוא היצה"ר, עולה ומסטין כו' (ב"ב &).

והנה שם בתז"ח (כו ע"ב ???) אמר ויסעו ממרה ויבואו אילמ"ה ושם שתיים עשרה עינות מים כו' מהו אילמה אלא דתבו לפולחנא דקוב"ה כו' והא אוקמוה דההוא אתרא הוה משבח במיא מכל אתרין דעלמא דהא אורייתא שבכתב תמן הוא כו'.

והוא כמ"ש שבמרה נבדקו כסוטה, ושם (&) ויורה ה' עץ החיים דנמתקו המים, ואז אתמליא ההוא נקודת הטבור דסיהרא מנקודה דעלמא דאתי, שהוא דרגא דתשובה. וז"ש דתבו לפולחנא כו'. ואילמ"ה הוא אלה"ם דשמאלא בהיכל הזכות, ולכן ההוא אתרא הוה משבח במיא, שהוא בסוד מים בשמאלא אחר שנמתק כמס"ל.

וז"ש דתורה שבכתב תמן הוה כו', והוא סיהרא דעץ החיים מסטרא דבינה, ששם תורה שבכתב, ה' עילאה, דנהר יוצא מעדן להשקות את הג"ן סדרים דאורייתא, ולכן הוא משבח במיא, שהוא מנהר הנ"ל.

ואמר שם עוד, ותמן תרין עשר מבועין ושבעין דקלין כולהו ברזא דמהימנותא דהא כולא שבעין סנהדרין מההוא אתרא מתזנן ומתברכין מאינון מים עילאין בסימאן כו', והוא מבואר שם בהיכלות בהיכל זכות, שם שבעין סנהדרין, שהם בטבור של ארץ ישראל בלשכת הגזית, שהוא שרך אג"ן הסה"ר כו' (&) ³, נקודה דסיהרא ואתמליא מעלמא דאתי, ששם סוד יי"ן המשומר כו', והוא ממותק במים טבין.

וז"ש אל יחסר המזג, והוא מים מתיקין הנ"ל, וכל הע' סנהדרין מתזנן מההיא נקודה, במה דאתמליא מעלמא דאתי. וי"ב עינות מים הם בעלמא דאתי, שבה נכללים י"ב תיקונים, והיא עצמה תיבת המים, י"ג ונקה, שמשם (&) וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם כו'. משום זוהמת הנחש, שהוא מים המרים המאריים (&) שבחובה, ונמשכים כולם לנקודה פנימאה דסיהרא, בת עין, והם י"ב עינות, לבסם י"ב ידיה, כידוע שבה י"ב בקר, י"ב שבטים. והלבנה היא במים כמס"ל (&).

וז"ש שם ומחברין אינון מיין עילאין באינון תרין עשר מבועין תתאין, @@@ והוא דרגא דז"ה ע"ץ הנ"ל כמס"ל וז"ש וידבר אלי ז"ה השלחן אשר לפני ה' ששם השולחן בצפון כנ"ל והם סוד י"ב לחם של לחם הפנים על השולחן דמתמן נפקין ברכאין לעלמא כמ"ש רבינו שם שלכן היה השולחן באמצע

והיו ישראל עוסקים בלימוד תורה, שלמדו ממרה, והתחבר עמם הברית הקדוש ההוא, ונפרד נחש עקלתון מאותה באר מים, שהיה ממרר @ אותם המים. ומי היה גורם, @ חטאיהם עד עתה, אבל כעת, כיון שחזרו בתשובה לרבונם, והקדוש ברוך הוא לימד אותם דרכי אותו עץ החיים, זהו שנאמר "ויורהו ה' עץ", זו תורה שבכתב, "וישלך אל המים", זו תורה שבעל פה. ומה זה "וישלך", אלא "ש"ל". "יש" זה העולם הבא, זהו שנאמר "להנחיל אהבי יש". "לך" זו האם העליונה, חמשים שערים, שנדבק בו אז בשמו (נתקנו @) המים וירד הטל העליון מהעתיק הקדוש, והתמלא שדה התפוחים.	והיו ישראל עוסקים בלימוד תורה, שלמדו ממרה, והתחבר עמם הברית הקדוש ההוא, ונפרד נחש עקלתון מאותה באר מים, שהיה ממרר @ אותם המים. ומי היה גורם, @ חטאיהם עד עתה, אבל כעת, כיון שחזרו בתשובה לרבונם, והקדוש ברוך הוא לימד אותם דרכי אותו עץ החיים, זהו שנאמר "ויורהו ה' עץ", זו תורה שבכתב, "וישלך אל המים", זו תורה שבעל פה. ומה זה "וישלך", אלא "ש"ל". "יש" זה העולם הבא, זהו שנאמר "להנחיל אהבי יש". "לך" זו האם העליונה, חמשים שערים, שנדבק בו אז בשמו (נתקנו @) המים וירד הטל העליון מהעתיק הקדוש, והתמלא שדה התפוחים.
מאן גרם כל דא אל"י מ"ה תיובתא דישראל למאריהון וכדין הוה להון רשו למשרי על הנהו מיא {ל ע"ב} הה"ד (&) ויחנו שם על המים מאי ויחנו שם אלא סמא דחיי שריא באינון מיין בג"כ ויחנו ש"ם על המים:	מי גרם כל זה אל"י מ"ה, תשובת ישראל לרבונם. ואז היתה להם רשות לחנות על המים הללו, זהו שנאמר "ויחנו שם על המים". מה זה "ויחנו שם", אלא סם החיים שורה באותם המים, לכן ויחנו שם על המים.
מדרש הנעלם	מדרש הנעלם
ומטך אשר הכית בו את היאור קח בידך	"ומטך אשר הכית בו את היאור קח

הצפון שהוא נקודה פנימאה דסיהרא והם כנגד י"ב פתחין שבהיכל הזכות כמ"ש בפ' בראשית דף מ"ד ע"א ושם קאמר מהאי היכלא כו' דהא בההוא נהר עילאה דכל נהורין נגדין מיניה קיימא מלה כו' וכתב רבינו שם שהוא מזלא עילאה שכולל י"ג תיקונים ומשתכחא בעלמא עילאה בינה כו' ושם ומתמן כד נפיק כו' עד דמטי לההוא חויה כו' וכתב רבינו שם שהוא תלי התנין הגדול שמושל על כל י"ב מזלות ובו כלולים והם כנגד י"ב ממנן ב"ב פתחים והוא התנין הגדול ב"ג יאורין כו' והוא בסוד המים הנ"ל וסוד שבעים תמרים הם בסוד התמ"ר הנ"ל דאתהפך מרירו למתיקו ובזה מבואר סוף דבריו שם מה שהעתיקתי למעלה דע"י אורייתא דאוליפו ממרה ששם ויורהו ה' עץ החיים וימתקו המים אתפרש חויה עקימא מההוא באר מים חיים שהוא הנחש שבצפון בהיכל חובה שהוא היה ממרר לאינון מים והוא הנחש שעלי צור בתורה שבע"פ קשה כאבן ששם וימררו את חייהם כו' עד שמעבירים לההיא חויה עקימא ויורהו ה' עץ תורה שבכתב וישלך אל המים תורה שבע"פ והענין כי סתימת המים בסלע הוא מה שנתעלם כלת משה הלכה למשה מסיני המבואר בתורה שבכתב בקוצין ואתוון דילה ואסתימו מבויעין דילה שא"י לדרוש רמיזין דקרא ואסתירת בגחון דחויה בסלע משנה דמט"ט שלכן ע"י כל המחלוקת בתורה שבע"פ האיק לדרוש המקרא ואם היה מתגלה הכל מתוך תורה שבכתב לא היה מחלוקת כלל שזה יהיה לעלמא דאתי כי יבא שילה ויקרע ימא דאורייתא תורה שבכתב ויתגלי רמיזין דילה והוא עץ החיים שיתחבר עם עץ הדעת שמשא בסיהרא והוא מ"ש והיו שני העצים והיו לאחדים בידך כו' וז"ש וי"שלך אל המים שהם י"ש עלמין דעלמא דאתי ששם רב טוב הצפון מים {מט ע"א} של ברכה ול"ך הוא ימ"א דאורייתא דיתגלה במים תורה שבע"פ ועי"ז וימתקו המים ובזה יתבאר דברי רבינו כאן שבתחלה במרה היו מרים ולא יכלו לשותות כו' והיה בסוד מי מריבה מחלוקת וקושיא והוא מ"ש שם וילונו על משה ועל אהרן כו' והיו מרים ע"י שהנחש היה על הצור והוא סוד עמל"ק משורש נח"ש יצא צפ"ע שלכן אחר הכאה בצור במים על ריב בני ישראל כו' כתיב (&) ויבא עמל"ק וילחם כו'*

⁴ עי' יהל אור ח"ג [ח ע"ד] : קסם ונחש תרין דרגין אינון קסם תליא בעובדא נחש לא תליא בעובדא אלא באסתכלותא ובמלה דפומא כו'. הן נגד תרין דרגין בקדושה נחש וצור. נחש באסתכלותא ובמלה דפומא, וצור בעובדא כמ"ש בז"ח @ דף כ"ו ע"ג וע"ד ומטך אשר הכית כו' את וכו' עד וחיין למארי קשוט באותה שעה דכתיב וראה אותו וחי:

יהל אור ח"ב [כ"ט ע"א]: והכל ע"ש הסוד דקבור ברמז, שהוא הסלע, קליפה תנינא. וזהו ושים בסלע קנך, שגנוז בסלע, והוא סוד דרך נחש עלי צור, שזה הנחש גנוז בצור. והוא סוד הסלע שלא נתקן, הנחש עלי צור, כמ"ש בז"ח @ {פ' בשלח} דף כ"ו ע"ג וע"ד ע"ש. וז"ש {בזוהר בראשית הנ"ל} גבריאל גבר אל. שנהר הראשון הוא רפאל, סוד העפר, ששם נכנס בן עזאי, כנ"ל בפ' פקודי. וז"ס אשר שם הזהב, בסוד ועפרות זהב לו {איוב כח, ו}. וזה הנהר הוא בסוד גבריאל בצפון, והוא גבר,

והלכת (&) תניא א"ר יוסי גליף⁵ הוה חוטרא מתרין סטרין בשמא קדישא חד סטרא דרחמי ודינא באתון גליפין וחד סטר דינא בדינא נחש עלי צור (&):⁶	בידך והלכת". למדנו, אמר רבי יוסי, חקוק היה המטה משני צדדים בשם הקדוש, צד אחד של רחמים ודין באותיות חקוקות, וצד אחד דין בדין "נחש עלי צור".
---	---

כמ"ש גבר אל. והוא קרות הגבר בחצות, כמ"ש ב' שלח לך דף קע"א ע"ב מבתר פלגו דלילי' שלהובא דעמודא דיצחק נפיק ובטש בהאי תרנגולא דאקרי גבר, כגוונא דגבר אחרא עלאה עליה, כיון דבטש ביה בהאי גבר, קרי ויהיב שית קלין כו'.

⁵ עי' יהל אור ח"ב [לה ע"ב]: . כו' מסט' דאמא נפיק גבורה כו' וע"ד שבח דוד ההופכי הצור אגם מים וגו' ומשמע ההופכי דהא לא אורחוי דצור בכך וע"ד מצור עלאה אפיק מיא מאתר דלתתא ומה שמיה דההוא דלתתא סלע דכתיב והוצאת להם מים מן הסלע ובמה אפיק האי סלע מיא בחילא דצור דלעילא. ר"ל סלע הוא מלכות ובחילא דצור אפיק מיא. ובז"ח@ פ' בשלח אר"י גליף הוה חוטרא מתרין סטרין משמא קדישא חד סט' דרחמי ודינא באתון גליפין וחד סט' דינא בדינא נחש עלי צור. ששניהן הן בשמאל כנ"ל. והענין כי המטה הוא מטטרון, עה"ד, ושם המרככה בד' רתיכין, שהן ח"ג נ"ה. ובצד א' הן חסד עם נצח, שהן רתמי ודינא, שלכן בו קרע את הים, ע"ש כל המאמר, הטיב רחמי לישראל בחסד שבו, וא"ו ל"ב קרעים, כמ"ש ב שם ע"ש. ובנצח, ויזי נצחם על בגדי, מארי נצחן קרב, כמ"ש בר"מ פ' פנחס {רכג:}. וצד השני הוא גבורה עם הוד, דינא כו'. וז"ס הן הכה צור ויזובו מים ונחלים ישטופו הגם לחם יוכל תת, שג' מפתחות הם שלא נמסרו לשליח, וכולם הם כאן. של חי' כנ"ל. ושל גשמים סוד המים כנ"ל, ונקר' גבורות גשמים. ושל תחיית המתים והוא ג"כ שם ברכת מחיה המתים כידוע. וי"א אף של פרנסה, ות"ק גשמים היינו פרנסה. והוא ג"כ שם, כידוע סוד שלחן בצפון. ולכן בעצבון תאכלנה. ושם נחש וצור, חד על מיא וחד על עפר.

⁶ עי' לוקטי הגר"א מט ע"ב

עי' יהל אור ח"ג [ו ע"ג]: באו"א וזהו נחש וצור שבמטה כמ"ש במ"ה {בז"ח@} פ' בשלח שנגדן נחש וקסם. וזהו שתמה שלמה בקלא דהדרא, ואמר דרך נחש עלי צור דהא איהו בדיבור ומה ענינו להקרא בהכאה שהוא בצור וזהו סמיכות פ' פרה לפ' מריבה ולכן נלקח ממנו המטה שהן שיערי בינה דאשתמש במטה מ"ט ה' והוא שער החמישים שנתלבש במ"ט שהוא ה' עילאה. ושכ"ה היא נערה עולימתא שפירתא ועוד יש דרגא נ"א מסט' דאבא נקודה עלאה יר"ד דל"ל חיוורא שעליה נאמר שחורה אני כו' וזהו אשה כושית שעלי' ותדבר מרים כו' והוא כו"ש ש"כ' וז"ש באד"ר קל"ב ב' מסתכל הוינא כו' וחד חשוך. ר"ל מלבד השכ"ה שהן נהירין וז"ש הר"ק א"ך שהוא ג' שכ"ו. והאחת היתירה הוא שזכה משה אליה ועליה השיב השם לא כן עבדי משה כו' ובה זכה לקירון עור פניו כמ"ש שם דמסתחי בנהרא עמיקא כו' והוא שם הוי"ה ית' שלכן נושא עון וז"ש אם יה' כו' במראה הוא אדני שהוא מראה והיא נערה (פי' שה"פ אדני הוא ג' נערה. המסדר) משא"כ משה דרגא דהוי' ולכן פירש מאשה שדרגיה למעלה מנערה ואותו שכ"ו הן א' מסט' דאבא בז"א ולכן הוא שכ"ו ש"ך עם ו' שבז"א ופ"ר הוא בנוקבא בסט' דאמא לכן הוא פר עם ה' וז"ס תורה (פי' דתורה ג' שכ"ו ופ"ר. המסדר) כי תורה בגבורה ניתנה כידוע והוא נותן שניהם לנוקבא אלא דפרה הן קודם הזיוג אבל נערה בסוד זיוג מאבא כי מסט' דאימא אין זיווג כמו ביוה"כ וכמ"ש בת אבי כו' ותהי לי לאשה ובמדבר היתה הבאר להם ע"י הכאה בצור דבמדבר היתה בסט' דשור מדברא תקיפא אבל לילך עתה לא"י בסוד הנערה ששם הזיווגים היה צריך דיבור לפיוסא כי א"י בסוד אריאל וז"ס מ"ש ב' בראשית {ו:} ב' ובניהו כו' הכה את הארי כו'. ע"כ:]

דע"ה ח"ב קכד ע"א: היסוד דקטנות דהנוק' הוא נקרא בשם צור, והוא אלהים דהה"ן עם הכולל גימ' צור, והוא דינן כמ"ש בשער ז"א (ריש פרק ד) וכן בשער הפסוקים (בשלח דף עא ע"א), וכן הוא בזוה"ק (ח"ב דף סד ע"א) בכל אתר צור גבורה כו' ע"ש כל הענין, וכן בהשמטות (דף רעא ודף רעב) [אך שם הוא משובש וחסר, וע' בזו"ח@ (במדרש הנעלם פ' בשלח דף ל)]

עי' יהל אור ח"ב לה ע"ב: פ' בשלח אר"י גליף הוה חוטרא מתרין סטרין משמא קדישא חד סט' דרחמי ודינא באתון גליפין וחד סט' דינא בדינא נחש עלי צור. ששניהן הן בשמאל כנ"ל. והענין כי המטה הוא מטטרון, עה"ד, ושם המרככה בד' רתיכין, שהן ח"ג נ"ה. ובצד א' הן חסד עם נצח, שהן רתמי ודינא, שלכן בו קרע את הים, ע"ש כל המאמר, הטיב רחמי לישראל בחסד שבו, וא"ו ל"ב קרעים, כמ"ש בתז"ח שם ע"ש. ובנצח, ויזי נצחם על בגדי, מארי נצחן קרב, כמ"ש בר"מ פ' פנחס {רכג:}. וצד השני הוא גבורה עם הוד, דינא כו'. וז"ס הן הכה צור ויזובו מים ונחלים ישטופו הגם לחם יוכל תת, שג' מפתחות הם שלא נמסרו לשליח, וכולם הם כאן. של חי' כנ"ל. ושל גשמים סוד המים כנ"ל, ונקר' גבורות גשמים. ושל תחיית המתים והוא ג"כ שם ברכת מחיה המתים כידוע. וי"א אף של פרנסה, ות"ק גשמים היינו פרנסה. והוא ג"כ שם, כידוע סוד שלחן בצפון. ולכן בעצבון תאכלנה. ושם נחש וצור, חד על מיא וחד על עפר סוד הלחם, המוציא לחם מן הארץ, ונחש עפר לחמו. ואמר הן הכה צור ויזובו מים, אם הוא על המים, האיך אפשר הנחש שם, שהוא על העפר, ולכן הגם לחם יוכל תת. וכמ"ש שלשה המה נפלאו ממני, דרך נחש עלי צור, שזה במים, וזה בעפר. ומ"מ היה להם להאמין בדבריו. וז"ס וראה אותו וחי, שבו החיים, כמ"ש ב' בשלח שם בז"ח שתרין

ת"ח כתיב (&) ואתה הרם את מטך ונטה את ירך על הים מאי ונטה כלומר ונטה בחד גיסא דגליפא ברחמי ודינא וכתיב (&) ויט משה את	בא ראה, כתוב "ואתה הרם את מטך ונטה את ירך על הים", מה זה "ונטה", כלומר "ונטה" בצד אחד שחקוק ברחמים ודין, וכתוב "ויט משה את
--	--

חויין הן, חד דחיי וחד דמותא, כמ"ש בפ' בראשית דף (כ"ב) {נ"ב} ע"א האי חוי' הוא מותא דעלמא כו' ואית חויא אחרא דחיי בסט' ימינ' ותרואיהו אזלי עמי' דב"נ כו'. והוא יצ"ט ויצה"ר, ושניהם מצד שמאל, שיצ"ט הוא משמאל דקדושה, סוד גבריאל כידוע. וכמ"ש בפ' בא בר"מ דף מ"א ע"ב ויאבק איש עמו דא גבריאל כו' ואוליף ליה שבעין לשין ובג"ד וייצר חד יצ"ט דאוליף לו ע' לשון וחד דיצה"ר דאבק עמי' כו' ובג"ד אי איהו בינוני גבריאל דאיהי יצ"ט וס"מ דאיהו יצה"ר, זה וזה שופטו כו'. וז"ס הנחש דנשך כו' ופומי' מלחכא בעפרא כנ"ל [שם] ודא גבריאל בההוא אבק דעפר דאתמר בי' וייצר כו' עפר מן האדמה כו' וחד יצ"ה דאבק עמי' כו'. והוא בעה"ד טו"ר, נוק' דעבד נער, ששם קליפה דבהו, שם נשיך הנחש מסט' דשמאלא של חיים, וראה אותו וחי. ואמר בפ' פנחס שם בההוא זמנא דקוב"ה חס עלה על עובדא דנחש דא מה כתי' קול ה' יחולל אילות ויחשוף יעירות וגו' קול ה' יחולל אילות אינון חבלין וצירין דאתערא אינון ע' קלין. ואלו ע' קלין מגיעין עד הגבורה, ששם ע' סנהדרין, ושם המפתח של חי' כנ"ל, ומשם מתעורר הנחש כמש"ל. מיד ויחשוף יעירות לאעברא ההוא נחש ולאגליא בינייהו למיהך כו'. וכן אמר כ"ז בקריעת י"ס, בפרשה בשלח דף נ"ב ע"ב ע"ש. ואמר בר"מ פ' תצא שם וכגוונא דא פורקנא אם זכו יפקון ברחמי הה"ד (&) בטרם יבא חבל לה והמליטה זכר, ויפקון ברחמי. ואי לאו אקדים רחמים ויפקון בצערא. ושפיר דאקדים צערא ודינא לרחמי כו'. ומפקנו דנפשה, מקודם דנפקת אית לה צערא, לבתר דאפיקת ברחמי. ורזא דמלה בבכי יבואו ובתחנונים אובילים. והן חבלי משיח. בראשונה נשיכין דחויא, לחיך דמא, מלחמות, ואח"כ מיא כנ"ל. והכל מסט' דנר"ה, ששם ב' משיתין כנ"ל. וכמ"ש בתז"ח דף פ"ב ע"ב ותרינ משיחין אינון דאינון משיח ב"ד ומשיח בן יוסף יהון ירכין דיליה ואיהו אות בינייהו. ומן המים שתו כל בעירין דבטוריא, שהן שתין אלף רבוא על טורין סגיאין כמס"ל. ואמר בפ' פנחס ר"ז ע"א ותנינן אלף טורין סלקין לה בכל יומא ויומא וכל טורא וטורא שתין רבוא הוה והיא אכלה. והן שתין אלף רבוא. ואמר בפ' חקת שם ישברו פראים צמאם אלין אינון כו' ומאן חי' אלא כו'. ר"ל דקשה לי' מהו חי', הא ארבעה אינון. ות' שעל כל אופן קאי, שכל אחד בחי' שעליו, שכל אופן בחי' א', תלוי וז"ס הלידה כאן בהיכל השני.

פת"ש נוק' דז"א: פתח לג: ואחר שהיה החורבן בבית שני אז היה המיעוט היותר גדול בנוקבא כמו בחטא אדה"ר שחזרה הנוקבא בסוד נקודה אחת, ועוד נוסף פגם אחר שכל ט' ספירות שלה ירדו לקליפות, והוא כמ"ש למעלה (פתח לב) שהכוונה הוא שאלו המאורות הגלויים של מלכות שמים שהם פועלים בעולם בעת התיקון נאספו ונתעלמו מן הקדושה, ולא נשאר כי אם סוד השקפת השכינה על ישראל בבחינת שמירה בגלות והוא קשור בלב ישראל באמונה, ולעומתו נבנה בנין נוקבא דסט"א בבחינת פרצוף, שהיא מגלה כל כחותיה בעולם לשלוט על ישראל בגזירות ושעבודים, שכל פרטי העונשים הם אברים של בנין הסט"א הפועלים, ואדרבא שכחות הקדושה מתלבשת בהם ונותנת לעומת כל כח ומאור שבהם כח לנגדו בפרטי המדרגות שבסט"א המכוונים לנגדם בסוד (תהלים קג יט) ומלכותו בכל משלה, וע"ז נאמר (איכה ב א) איכה יעיב באפו ה' את בת ציון וגו', שכבר נתבאר (נקודות פתח ד') שב"ת היא נוקבא כשהיא בסוד נקודה תחת היסוד שנקרא ציון, והוא החשך שגרים במאורות שבה הם העננים המכסים את אורה, כמ"ש (איכה ג כד) סכותה בענן לך וגו', השליך משמים ארץ וגו', ולא זכר הדום רגליו וגו', שנפלה תחת רגלי ז"א בעטרת היסוד שבו לבד כמ"ש הרב ז"ל, וע"ז אמרו, לא נתמלאה צור אלא מחורבנה של ירושלים, שכל השלמות שהיה תחלה לישראל שהוא הארת ט"ס של הנוקבא נתנה להם, וצו"ר הוא כזב"י בת צו"ר שהם אחוריים דאלקים יונקים מסוף מלכות דעשיה, ששם שם א"ל אדנ"י שהוא צ"ו, והאחוריים הוא ר' והוא סוד השק"ר הגובר בעולם מסוד חכמות חיצוניות שע"ז נאמר (עובדיה א ח) והאבדתי חכמים מאדום וגו' לע"ל, ושם הוא (משלי ל יט) דרך נח"ש עלי צור שהוא לשון שקר ותרמית בפומיה מפתה וקצת הטוב שבו מעורב בשקר, וכתיב (דניאל ח יב) ותשלך אמ"ת ארצ"ה סוד צו"ר הנ"ל, שהתורה בעוה"ר ירדה לעפר, ועיקר הפגם בתורה שבע"פ שהוא הנוקבא, ומשם (יחזקאל ז י) צץ הזדון ופרח מטה הרשע לפתות אחר אשה זרה (משלי כג כז) בור צו"ר נכריה אשר מים אין בו רק נחשים ועקרבים יש בו ולהחשיך מאור תורה שבע"פ, שכל זה גרם הכאת המטה בסלע ע"י משה שדרך המטה בצו"ר, כמ"ש, דרך נחש עלי צור כמ"ש (בזוהר) [בזו"ח] פרשת חוקת (ו) ולכן נגזר עליו גלות בין ערב רב, והוא סוד (ישעיה יב יד) משחת מאיש מראהו, דקבור בגיחון בצולמא דלאו הגונה ליה, במאמרים הסתומים בדברי אגדה בתורה שבע"פ כמ"ש רבינו הגדול ז"ל בכתבים, שמזה בא שהוא מחולל מפשעינו (ישעיה נג ה) מבוזה בין הערב רב כמ"ש במ"א באורך (גדלות דז"א פתח נה) ומזה בא שפלות ישראל בגלותא בסוד (זהר ח"ג ק"ט ע"ב) רישא כפיף לעפרא וזנבא שליט, שט"ס ראשונות שבה ירדו לקליפה שמשם בא גדולתם של ישראל כמ"ש, ושליטת האומות בסוד הערלה החופה על עטרת הברית ששם הוא נקודה דילה רישא דילה, וע"ז נתנה להם שליטה ורוצים לאחוז בקוצו של ד' דאח"ד להשכיח שמו ית' מישראל ע"י פתוי חלקת לשון נכריה שגבר בעוה"ר בסוף אלף הששי בעטרת יסוד הנ"ל שהם סמוכים לערלה הנ"ל, אם לא ע"י התורה הנשאר לנו, כמ"ש (דברים לא כא) כי לא תשכח מפי זרעו וגו'.

ז"ח

ידו ולא כתיב וישלח את ידו כלומר אסמי מחד ניסא:	ידו, ולא כתוב "וישלח את ידו", כלומר שנטה @ מצד אחד.
ואי תימא דגליף הוה מקדמת דנא נחש עלי צור אלא באסנא אתגליף דכתיב (&) וישלכו ארצה ויהי לנחש בההיא שעתא אתגליף נחש עלי צור:	ואם תאמר שהיה חקוק מקדם לכן "נחש עלי צור", אלא בסנה נחקק, שנאמר "וישליכו ארצה ויהי לנחש", באותה השעה נחקק "נחש עלי צור".
ות"ח א"ר יהודה בעא קב"ה דשמוי דהו גליפין בחוטרא יעביד אתאן ⁷ ותניא תרין אַתין אתעבידו בימא בההוא סטר דסטא משה ברחמי ודינא [ברחמי] בזע ימא לישראל ב"ב שבילין ואתיב בדינא על מצראי ואטבע לון בתהומא הה"ד (&) וישב ה' עליהם את מי הים:	ובא ראה, אמר רבי יהודה, רצה הקדוש ברוך הוא ששמותיו שהיו חקוקים במטה יעשו אותות. ולמדנו שני אותות נעשו בים, באותו הצד שנטה משה ברחמים ודין, קרע את הים לישראל בשנים עשר שבילים, והשיב בדין על המצרים, והטביעם בתהום, זהו שנאמר "וישב ה' עליהם את מי הים".
בההיא שעתא בעי לאפקא מיא א"ל קב"ה משה אסמי חוטרא מגיסא אחרא דתרין אתאן אתעבידו ביה כמא דאתעביד מסטרא אחרא חד אַת הכא וחד את במריבה אבל השתא	באותה השעה רצה להוציא מים, אמר לו הקדוש ברוך הוא, משה נטה המטה מצד אחר, ששני אותות נעשו בו, כמו שנעשו מהצד האחר. אות אחד כאן ואות אחד במריבה, אבל כעת "והכית בצור", מהו צור, בצור הזה שהנחש עולה [בו].

⁷ פת"ש גדלות דז"א סה: וכל מטה הוא ו', והוא יסוד אבא שהאיר בדור המדבר בב' הנהגות אלו
באותות ומופתים חדשים שלא היו כן מעולם, והוא מ"ש בזו"ח @ פ' בשלח (כ"ו ע"ב) א"ר יהודה
בעא קוב"ה דשמוי הו גליפין בחוטרא עביד אתאן ותניא תרין אתון אתעבידו בימא בההוא סטר
דסטא משה ברחמי ודינא בזע ימא לישראל ב"ב שבילין ואתיב בדינא על מצראי ואטבע לון בתהומא
כו', והמטות הם באלכסון כמו שכתב (שמות יד טז) ונטה את ידך וגו', וכן מלחמת עמלק היה ג"כ
ע"י המטה כמ"ש (שמות יז ט) מחר אנכי נצב וגו' ומטה האלקים בידי, והוא בצד השמאל של דור
המדבר שהוא בדינא לאכנעה שנאין, ותחלת גילוי המטה היה במצרים שנהפך לנחש ותנין כו', שבזה
היה מבטל כל כחות הטבעיות של המזלות שראשם הוא התלי תנין שבשמים שמשם היה יניקת
פרעה התנין הגדול וגו' (יחזקאל כט ג) והיינו, כמ"ש כמ"פ שהנהגה חיצונית הוא דרך הטבעי,
ופנימיות המוחין הוא הנהגה עליונה שהוא מטה ה' והשגחתו הגלויה, והם בב' מדרגות בהשפעת
הטוב לישראל ובהכנעת האומות, והוא מטה האלקים שמושל על הטבע שבו נקשרים האומות
וסטרין דלהון.

והכית בצור מאי צור בהאי צור דסליק נחש ⁸ :	פעם אחרת, אמר רבי אלעזר, מהו שנאמר "קח את המטה והקהל את העדה אתה ואהרן אחיך ודברתם" מהו "ודברתם". אמר רבי אלעזר, צוה אותו "עלי נחש", שהרי נעשה בצור, כעת צריך שיעשה בנחש, להשלים את שמותיו של הקדוש ברוך הוא באותיות הללו.
לומנא אחרא א"ר אלעזר מאי דכתיב (&) קח את המטה והקהל את העדה אתה ואהרן אחיך ודברתם מהו ודברתם אר"א מני ליה עלי נחש דהא אתעביד בצור השתא בעי דיתעביד בנחש לאשלמא שמוי דקב"ה באלין אתוון:	ממשמע שנאמר "ודברתם אל הסלע" וכתוב "וידבר העם באלהים ובמשה". מה כתוב אחריו "וישלח ה' בעם את הנחשים השרפים", מה נחש כחו בפיו, אף כאן בפה. ומשה לא עשה כך, אלא הכה ולא השלים את השם, אלא חזר כראשונה בשם הצור, ועזב את הנחש, זהו שנאמר "ויך" ולא כתוב "וידבר", כמו שנצטוו "ודברתם". ששנינו, צור לעשות, והנחש לדבר, וכתוב "ויך את הסלע במטהו פעמים", אחד של שעבר ואחד של כעת.
ממשמע דכתיב (&) ודברתם אל הסלע וכתוב (&) וידבר העם באלהים ובמשה מה כתיב בתריה (&) וישלח ה' בעם את הנחשים השרפים מה נחש חיליה בפומיה אוף הכא בפומא ומשה לא עביד הכי אלא הכ"ה ולא אשלים שמא אלא חזר כקדמיתא בשמא דצור ושבק דנחש הה"ד (&) ויך ולא כתיב וידבר כמה דאתפקד ודברתם (&) דתנינן צור למעבד ונחש למללא וכתוב (&) ויך את הסלע ⁹ במטהו פעמים חד דלשעבר וחד דהשתא:	למדנו, אמר רבי אלעזר, באותה
תניא אר"א בה שעתא אשתאר שמא ¹⁰ כלומר	

⁸ עי' יהל אור ח"ב [לד ע"ג]: חיות הקודש. והיא נותנת בלילה, כמ"ש ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה. ומשריין דחיות הקודש הן ששים רבוא, כמ"ש בפ' בהעלותך {קנ"ד} בחשבון הדגלים ע"ש. וז"ש ב דף צ' ע"א קיימין שתין אלף רבוא על טורין סגיאין. שהן אלף טורין, ובכל א' ששים רבוא. וז"ש ושתו כל אינון בעירן די בטורי'. והן הרי בתר, טורי דפירודא, בסוד ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים כנ"ל. וזהו בין הרים יהלכון ישקו כו' כנ"ל. והענין כי המשנה הוא אסור והיתר, כשר ופסול, טמא וטהור, עה"ד טו"ר. וה' דמים טמאים ה"ג, וה' דמים טהורים ה"ח. וכלל שלהן ג' ג' כידוע, והן ג' ג' ה"ל. ובתחלה יוצא הדמים טמאים, שהם אסור כו', ואח"כ ה' דמים טהורים. ואתפתחת ואולידת. וסימנך ויך את הסלע במטהו פעמים. וכתוב ותשת העדה ובעירם. בשני' שתו בעירם. וסוד הזה עמוק מאד מאד. והוא נחש עלי צור, והכאתו בסוד נשיכה, ונאמר קח את המטה כו' ודברתם אל הסלע, שהמטה הוא דאתהפך לנחש בחורב, ובו הכה את הצור דאסתיתם כנ"ל. וכמ"ש בז"ח @ פ' בשלח ע"ש. והמטה הוא מט"ט, ע"ה טו"ר, ששם המשנה. והוא אתהפך ממטה לנחש, ומנחש למטה. כמ"ש בתי' {ת"ס קט.}. וב דף פ' ע"ג דבימי דחול שלטא עה"ד טו"ר, דאיהו אדם דוייצר ביצה"ט וביצה"ר, הה"ד וייצר ה' אלקים את האדם, ואיהו עה"ד טו"ר דחב ב' אדם, ודא הוא מט"ט,

לד ע"ג: וסוד הענין כי האילת סתימא בחורא דאגוזא, שהוא הסלע ועד דמחאן לה ומתברן להווא בהו, אבנים מפולחות, ונקיב לון, לא יצאו המים, ולא אתפתחת האגוזא. ומחאה הוא במטה דאתהפך לנחש בשמאלא, כמ"ש בז"ח @ פ' בשלח, רק שהקב"ה אמר אל משה לדבר אל הסלע, והוא סלע אחר, בת מלך, שאליה א"צ אלא דיבור, ואז לא היו צריכין אל כ"ז, בעצב תלדי בני, נשיכה הנ"ל בנחש, ע"י שמיעתה לנחש, ואכלה מעה"ד טו"ר, ושם צריך להנשיכה ומחאה, ואם היה מדבר אל הסלע, ואז ואכל מעץ החיים וחי לעולם, אבל כאשר הכה אז נזדמן לו עה"ד טו"ר, ונגזר עליו מיתה, ונגנז בגיחון, ולא נפקין אלא טפין טפין, וצריך בכל פעם להכות ב' פעמים, ואין מוציאין אלא טפין. וכמ"ש בר"מ פ' תצא דף רע"ט ור"פ קום ר"מ טול אבנא דא בידך דאתמר בה על אבן אחת שבעה עינים לתבר' קליפין דאגוזא דהא כמה

⁹ יהל אור ח"ב/ג כט ע"ב: ושם מסטרא דשמאלא הנחש שהוא בשמאלא, כמ"ש בפ' נח {סד}. שהוא הולך על גחון, ושם נשיך החויה מאן דנקיב להווא סלע בלא רשו כנ"ל. ושם הסלע. ושם נחש עלי צור כמ"ש. ל. וז"ס וא"ו דגחון גדול, האיש משה גדול, והוא אמצע של תורה, לויתן נחש בריח, הבריח התיכון כמ"ש. ל. ושם קבור בסלע, על חטא הסלע בנחש כנ"ל בז"ח @ פ' בשלח. והוא הולך בגלותא בת"ח, ומתגלה בהם. והכל ברמז כנ"ל. וכמ"ש בפ' משפטים בר"מ {קיד. במהדור"ב} ע"ש. וז"ש הולך על הגחון. שעל הגחון הולך בגלותא. וז"ש ולא ידע גבר ית קבורתיה עד יומא הדין. כנ"ל {רע"מ תצא רעט:} לית מאן דאפיק מיניה חכמה דאיהו מלגאו (כו') הלכה למשה מסיני. וז"ש דאתגליא תמן. שם בהלכה הנ"ל נתגלה. וז"ש ודא איהו רמז.

¹⁰ עי' ח"ג ד ע"ב וקמז ע"ב

השעה נשאר השם, כלומר שלא נשלם באותה האות, שעזב משה הנחש, ולא נשלם כל השם. שהרי בצד אחד נשלם, בים. מצד אחר התחיל בצור, ולא נשלם בנחש. אמר לו הקדוש ברוך הוא, עשית שיתחיל שמי, ולא נשלם לעשות אותות, אף אתה התחלת ולא תשלם, לכן "לא תביאו את בני ישראל", התחלת להוציאם לא תשלם להכניסם לארץ, לכן "לא תביאו".	דלא אשתלים בההוא את דשבק משה נחש ולא אשתלים כל שמא דהא בחד גיסא אשתלים בימא מגיסא אחרא שרי בצור ולא אשתלים בנחש א"ל קב"ה עבדת דשרי שמי ולא אשתלים למעבד אתין אוף את שרית ולא תשתלים לכן לא תביאו את בני ישראל (&) שרית לאפקא לון ולא תשלם לאעלאה להון לארעא לכן לא תביאו:
אמר רבי אלעזר ידע לב משה בראשונה שפחד כשראה הנחש, שנאמר "וינס משה מפניו", הלב ראה ולא ידע.	א"ר א ידע לבא דמשה בקדמיתא דרחיל כד חמא נחש דכתיב (&) וינס משה מפניו לבא חמא ולא ידע ¹¹ :
אמר רבי אלעזר כתוב "ויעש משה נחש נחשת וישמהו על הנס" לא כתוב "על נס" אלא "על הנס". רצה להתקין @ ולהשלים מה שחסר. אמר לו הקדוש ברוך הוא, משה כתוב "להקדישני במים", במים ולא בדבר אחר, כשם שהתחלתי במים, אני רוצה	א"ר אלעזר כתיב (&) ויעש משה נחש נחשת וישמהו על הנס על נס לא כתיב אלא על הנס בעא לאתקן ולהשלים מה דחסר א"ל קב"ה משה כתיב (&) להקדישני במים במים ולא בדבר אחר כשם שהתחלתי במים בעינא
	כו/ד
	מדרש הנעלם
שיתלם שמי הנס במים. אמר רבי אלעזר, במקום שהיה חסר לא השלים, אבל כאן נעשה הנס.	דישתלים בשמי הנס במים א"ר אלעזר אתרא דחסר לא שלים אבל [אתעביד] (את מגיד) נסא הכא:
אמר רבי יהושע נאמר "עשה לך שרף", "עשה לך", לתועלתך, ע"ש לך" תתקן @ ממה שחסרת, עם כל זה לא תקן אלא ראייה, שהיו רואים בנחש וחיים, אבל השם לא נתקדש במים ונשאר חסר מהשאר.	{ ל ע"ג } א"ר יהושע כתיב (&) עשה לך שרף עשה לך לתועלתך עשה לך תקן ממה דחסרת עכ"ז לא תקן אלא ראייה שהיו רואין בנחש וחיים אבל לא נתקדש שמא במים ונשאר חסר מהשאר:
ותקנת בראיה "עלה אל הר העברים" הזה וראה וגו' (&) וראית אותה ונאספת אל עמך (דברים לד &) הראיתך בעיניך ושמה לא תעבר ת"ח דעונשו הוה דאפילו ראייה לא תקן כדחזי כיון דעבד ליה ראייה בהאי אשלים ליה ראייה אבל לא אשלים שמיה בימא כמו כל שאר שמא:	ותקנת בראיה "עלה אל הר העברים" הזה וראה וגו' (&) וראית אותה ונאספת אל עמך (דברים לד &) הראיתך בעיניך ושמה לא תעבר"ה הראיתך בעיניך ושמה לא תעבר". בא ראה, שעונשו היה שאפלו ראייה לא תקן כראוי, כיון שעשה לו ראייה בזה, השלים לו ראייה, אבל לא השלים שמו במים, כמו כל שאר השם.
אמר רבי יצחק, בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא "לכן לא תביאו", אמר משה, הנחש הזה היתה @ לתקלה של עולם. אמר לו הקדוש ברוך הוא, לא כך הדין הוא לרשעים וחיים לבעלי אמת, שנאמר "וראה אתו וחי", ידע משה את דרכיו והצדיק עליו את הדין.	א"ר יצחק בשעה שאמר קב"ה (&) לכן לא תביאו אמר משה האי חוויא לתקלא דעלמא הוה א"ל קב"ה לאו הכי דינא הוה לחייביא וחיינ למארי קשוט דכתיב (&) וראה אותו וחי ¹² ידע משה דרכיו

¹¹ עי' זהר ח"א כז ע"א: מט"ה דא מטטרון, מסטריה חיים ומסטריה מיתה, כד אתהפך למטה איהו עזר מסטרא דטוב, כד אתהפך לחויה איהו כנגדו, מיד (שם ד ג) וינס משה מפניו. וקב"ה מסר ליה בידא דמשה, ואיהו אורייתא דבעל פה דביה איסור והתר.

¹² לוחות הראשונות נתנו להם מסוד מ' וס' מט"ט וסנדר"ל דו פרצופים שבבריאה בסוד א' דאנכי, ולכן זכו לחירות ממלאך המות, שהוא נחשא דמותא ס"ם שמחוץ לב' עלמין שהם יצירה ועשיה, וזכו לס"ם חיים שהוא על נס, והיה כל הנשוח וראה אותו וחי, שבבריאה כולו טוב שאצילות נהיר ביה, והם סוד הנקודות דחכמה שמאיר בבינה, שאר"א הם ריעים דלא מתפרשין (פת"ש אבי"א לא).

והצדיק עליו את הדין¹³: פתח ואמר (דברים לב &) הצור תמים פעלו דא הוא צור דקא אמרינן (&) אל אמונה ואין עול דכתיב (&) וראה אותו וחי וכתוב (תהלים יח &) האל תמים דרכו:	פתח ואמר "הצור תמים פעלו", זהו הצור שאמרנו "אל אמונה ואין עול" שנאמר "וראה אותו וחי", וכתוב "האל תמים דרכו".
א"ר חייא והא תנינן אל גזירת רחמי כד"א (&) אל מוציאם ממצרים (&) אל רחום וחנון א"ל לאו הכי דתנינן שליט רחמי על דינא אל בלחודוי יכולת הוא ורשותא הוא דיליה מאי יכולת שולטנותא כלומר שלטנותא דאל אתגבר גזרה דיליה כד"א (&) יש לאל ידי רשותא דיליה יכולת דעינא בישא אמר ליה והא כתיב (&) האל הגדול הגבור אל גדול נצחא אל בלחודוי נצחא:	אמר רבי חייא, והרי שנינו [השם] אל [הוא] גזרת@ אהבה, כמו שנאמר "אל מוציאם ממצרים", "אל רחום וחנון". אמר לו, [וכי] לא כך ששנינו, ששולט האהבה על הדין. אל לבדו היכולת@ הוא והרשות היא שלו. מה זה "היכולת". שלטון, כלומר השלטון של [השם] אל, התגברה הגזרה@ שלו, כמו שנאמר "יש לאל ידי" הרשות שלו, היכולת של העין הרע. אמר לו, והרי נאמר "האל הגדול הגבור", אל גדול מנצח, אל לבדו מנצח.
וכתיב (&) הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט הא צור (&) אל אמונה ואין עול וגו' הא נחש עלי צור (&) נהדר למילי קדמאי וכתוב (&) האל יעות משפט משום דאורחיה דנחש לאסטאא אורחיה לכך כתיב ואין עול האל יעות משפט ח"ו א"ר אלעזר היינו דכתיב (&) אשמעה מה ידבר האל ה' (&) וישלח ידו ויחזק בו ויהי למטה בכפו כד"א (&) (מטה משפט) מטה כלפי חסד:	ונאמר "הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט", הנה "צור", @ "אל אמונה ואין עול וגו'", הנה "נחש עלי צור", נחזר@ לדברים הראשונים. ונאמר "האל יעות משפט", משום שדרך הנחש להסיט דרכו, לכן נאמר "ואין עול". "האל יעות משפט" חס ושלוש. אמר רבי אלעזר, היינו שנאמר "אשמעה מה ידבר האל ה'@", "וישלח ידו ויחזק בו ויהי למטה בכפו", כמו שנאמר (&) מטה כלפי חסד.
א"ר יוסי שני מטות היו אחד של משה ואחד של הקב"ה משמע דכתיב (&) ומטה האלהים דתנינן בשעתא שהיה נוטל משה המטה היה כאלו היה ברשותו וביכולתו הה"ד (&) ויקח משה את מטה האלהים בידו ודאי¹⁴ שבידו לקח אלא מהו בידו ברשותו כאלו הוא שלו¹⁵:	אמר רבי יוסי שני מטות היו, אחד של משה ואחד של הקדוש ברוך הוא. ממשמע שנאמר "ומטה האלהים", ששנינו, בשעה שהיה נוטל משה,

¹³ עי' יהל אור ח"ב [לה ע"ג]: סוד הלחם, המוציא לחם מן הארץ, ונחש עפר לחמו. ואמר הן הכה צור ויזובו מים, אם הוא על המים, האיך אפשר הנחש שם, שהוא על העפר, ולכן הגם לחם יוכל תת. וכמ"ש שלשה המה נפלאו ממני, דרך נחש עלי צור, שזה במים, וזה בעפר. ומ"מ היה להם להאמין בדבריו. וז"ס וראה אותו וחי, שבו החיים, כמ"ש בפ' בשלח שם ב"ח@ שתרינ חוין הן, חד דחיי וחד דמותא, כמ"ש בפ' בראשית דף (כ"ב) {נ"ב} ע"א האי חו' הוא מותא דעלמא כו' ואית חויה אחרא דחיי בס' ימינ' ותרווייהו אזלי עמי' דב"נ כו'. והוא יצ"ט ויצה"ר, ושניהם מצד שמאל, שיצ"ט הוא משמאל דקדושה, סוד גבריאל כידוע. וכמ"ש בפ' בא בר"מ דף מ"א ע"ב ויאבק איש עמו דא גבריאל כו' ואוליף ליה שבעין לשין ובג"ד וייצר חד יצ"ט דאוליף לו ע' לשון וחד דיצה"ר דאבק עמי' כו' ובג"ד אי איהו בינוני גבריאל דאיהי יצ"ט וס"מ דאיהו יצה"ר, זה זה שופטו כו'.

¹⁴ Ghw & עי' ש"ד ואי" הוא לשון "כידוע".

¹⁵ עי' ע"ח

של משה היה בעץ הדעת שהוא הנחש הנהפך וכמ"ש מה זה בידך כו' ובו הכה היאור ועשה נסים ב"ס כמ"ש הרם את מטך כו' ובצור שהיה בס' דעץ הדעת 20% {נ ע"ב} כתיב (&) ג"כ ומטך אשר הכית בו את היאור כו' ובמלחמת עמלק כתיב (&) ומטה האלהים בידי שעמלק הוא בסטרא דנחש משורש נחש יצע צפע הוצרך לשמש במטה האלהים בעץ החיים להכניע עמלק שהוא רק בסליקו בסוד א"ל ב"ם וז"ש והיה כאשר ירים משה ידו כו' וראה והבן שבקדש נאמר (&) לו קח את המטה והקהל את העדה כו' וכתוב (&) ויקח משה את המטה מלפני ה' כו' ולא נאמר (&) שם קח מטך כו' שכאן שימש בסוד עץ החיים במטה ה' שהוא בבחי' פנים וז"ש מלפני ה' כו' שהוא כלת משה שהיא בפיוסא ודבור אבל ע"י חטא הע"ר שהמרו את רוחו טעה ונזדמן לו צור שהוא בעץ הדעת ט"ר ואז שימש בצור כמקדם ולכן כתיב (&) שם וירם משה את ידו ויך את הסלע במטהו כו' וז"ש שם אמר ר' יהושע אותו המטה של סנפרינון היה כו' דכתיב (&) כמראה אבן ספיר כו' והוא סיהרא דעץ החיים שמשם היו הלוחות הראשונות ג"כ של סנפרינון וידוע כי היא בת מלך פנימה אבן ספיר וקאמר שם ר"י אמר של עץ היה דכתיב (&) ויורהו ה' עץ וישלך כו' והיא עץ החיים כמ"ל ולכן אז כשחטא

המטה היה כאלו היה ברשותו וביכולתו, זהו שנאמר "ויקח משה את מטה האלהים בידו", ודאי, שבידו לקח, אלא מהו "בידו" ברשותו, כאילו הוא שלו.	
ואמר רבי יוסי ברשותו של משה היה עד שהוקם המשכן כיון שהוקם המשכן החזיר המטה לפני העדות ומשם היה נוטלו לעשות בו נסים זהו שנאמר "במדבר כ) ויקח משה את המטה מלפני ה' כיון שלקחו הרי הוא ברשותו וכשלו היה.	וא"ר יוסי ברשותו של משה היה עד שהוקם המשכן כיון שהוקם המשכן החזיר המטה לפני העדות ומשם היה נוטלו לעשות בו נסים הה"ד (&) ויקח משה את המטה מלפני ה' כיון שלקחו הרי הוא ברשותו וכשלו היה:
אמר רבי יהושע, אותו המטה היה של סנפירינון, ומששת ימי בראשית נברא, כמו ששנינו (אבות &) והמכתב והמטה. רבי יהודה אומר של עץ היה.	א"ר יהושע אותו המטה של סנפירינון היה ומששת ימי בראשית אתברי כמה דתנינן והמכתב והמטה ר' יהודה אומר של עץ היה מאן דאמר של סנפירינון היה דכתיב (&) כמראה אבן ספיר דמות כסא וכתיב (&) מטה האלהים ומאן דאמר עץ היה דכתיב (&) ויורהו ה'

נלקח ממנו מטה ה' כמ"ש בהקדמת הזוהר וירד אליו בשבט ויגזול את החנית כו' והוא כלת משה דהיא ארוסה דיליה שלא זכה אליה בנישואין עד לע"ל וז"ש [שבאלו ב' שמות נעשו נסים על הים] והוא בהך סטרא דרחמי ודינא כמ"ש שבי"ה נעשו חמשים נסים לישראל ביושר י' פעמים ה' ובה"י חמשים מכות למצרים על הים וע"ז נאמר (&) ימינך ה' נאדרי בכח ימינך ה' תרעץ אויב והוא בב' דרגין בצד ימיני של המטה שהוא בחסד ונצח שבחסד הוא נאדרי בכח להציל את ישראל ונעשו להם נסים על הים ונצח שהוא ג"כ בסטרא דימינא בו תרעץ אויב שבו ה' איש מלחמה ה' שמו כמ"ש בתרגום מארי נצחון קרביא וז"ש בזהר פ' בשלח דף נ"ד בסוד אז ישיר כו' הכי תאני כל נסין וכל גבוראן דאתעבידו להו לישראל כד אתנהיר נהירו דעתיקא בעטרוי גליפין רשימין בא' כו' וכד אתחבר נהירו דאלף ומטי לז"ן מאן ז"ן דא חרב לה' מלאה דם כדן עביד נסין כו' והוא כמ"ש רבינו למעלה בסוד האותיות שא' הוא בכתר וז' בנצח ששם חרב וזיין מארי נצחון קרביא והוא כאן נהירו דא' דעתיקא בשביל להציל לישראל דבעתיקא תליא כמס"ל ובז' עביד קרבא עם המצרים ולכן א"ז כליל בו כל השירה שנתסדה על ב' נסים האלו וז"ש עזי וזמרת י"ה ויהי לי לישועה נרמז כאן ב' דרגין י"ה הוא רחמי ברחמי שבו היה עוז לישראל ובאתון ה"י היה זמיר עריצים להכרית המצרים וז"ש עזי וזמרת י"ה כו' שאותיות י"ה נתהפכו אח"כ לה"י וז"ש ויהי לי כו' שביושר נעשו נסים לישראל ובאחור נעשו ונכרתו המצרים ואעפ"כ הכל היה במים שהם ד' נסים ב' בים וב' במים בחורב ובקדש והם ד' אותיות הו"ה י"ה ה"י ו"ה ה"ו כי המים הוא בסטרא דגבורה רק שבאו מימינא שלכן הם גשמי ברכה ונדבה ועדיין לא היה זמן לגילוי האור וז"ש בתז"ח דף ע"ה ע"א בשם קר"ע שט"ן אימא עילאה לגבורה בה קרע שטן לשמאלא ובה וישם את הים לחרבה ובה קרע ימא ל"ב קרעים כו' ובה עקר טורין וטינרין דחויא כו' דאתמר בה דרך נחש עלי צור כו' ועיין מ"ש רבינו שם בפ' להיכלות: אבל לע"ל אז יהיו כל הנסים באור שהוא בגילוי החסדים הגמורים שאז יהיה גילוי עץ החיים ויתחברו ב' העצים ביחד כמ"ש והיו לאחדים בידך וכל הנסים יהיו הכל באור תורה כמ"ש כי יבא שילה ויבקע ימא דאורייתא שאז יתגלה אור החסד בנוקבא בסוד מים רבים לא {נא ע"א} יוכלו לכבות את האהבה ואז ויצא כברק חצו כו' שהוא סוד ג' טיפין דיוצאים מסוד דכורא לנוק' שאז יתגלה החסד בפומא דאמה בסוף אלף הששי ויצא בסוד אור וכמ"ש דרך כוכב מיעקב וקם שבט כו' שדר"ך וק"ם הוא ש"ע נהורין דכלילין באור הנ"ל וש"עש"ע יונק על חור פתן שאז יתגלה הליתן מה דעכשיו נסתרים ונהיר לנוק' רק דרך דופן ולכן ע"ז ובער רוח הטומאה מן הארץ וכמ"ש שעתיד הקב"ה להוציא חמה מנרתיקה צדיקים מתרפאים בה ורשעים נדונים בה וחמה הוא באור שהאור הראשון נגזר בו כמ"ש במ"א בזה באריכות והוא מ"ש והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים כו' שהוא אור הראשון של ו' ימי בראשית שנגזר בצדיק ולכן אמרו שבעת הימים אף שלא שימש אלא עד יום רביעי אבל הוא מתפשט בכל ו' ימים ונגזר בצדיק בעט' היסוד שהוא שבת ושם יתגלה לע"ל והוא מ"ש ישעיה ס' לא יבוא עוד שמשך וירחך לא יאסף כי ה' יהיה לך לאור עולם כו' וסמך ליה ועמך כלם צדיקים כו' בדרגא דצדיק עט' היסוד והוא שיעור ימות המשיח שהוא קץ של בעתה והוא מ"ש שם אח"כ הקטן כו' אני ה' בעתה אחישנה ואז יתגלה רע"מ לעשות נסים באור שבמצרים היה הכל במים ולכן כתיב (&) בלדתו ותרא אותו כי טוב הוא ואמרו שנתמלא הבית אורה ואז ותצפנהו שלשה ירחים שנולד ז' באדר והוא חודש של מים שאז מזל דגים תנינא דימא והם ג' חדשים שהכל במים שניסן היה יצ"מ הכל במים כמס"ל וכן אייר שאז היה הנס בצור בחורב על המים עד ו' בסיון שבו מתן תורה אז התחיל להאיר ותורה אור שנתנו לוחות הראשונות בעץ החיים אבל אח"כ ע"י חטא העגל נגזר ונתנו להם אחרות מסטרא דעץ הדעת ט"ר והוא מ"ש ותשם בסוף על שפת היאר במים כו' והוא ג"כ מה שראו אצטגניני פרעה שעתיד ללקות במים והוא בחטא מי מריבה וכמו שנת':

ז"ח

עץ וישלך אל המים וגו':	מי שאמר של סנפירינון היה, שנאמר "כמראה אבן ספיר דמות כסא. ונאמר "מטה האלהים". ומי שאמר, עץ היה, שנאמר "ויורהו ה' עץ וישלך אל המים וגו'".
שם שם לו חק ומשפט ושם נסהו (&) אמר הקב"ה מכאן ולהלאה הרי חק ומשפט לעשות נסים חק ומשפט דכתיב (&) נחש עלי צור ושם נסהו משום דכתיב (&) וימתקו המים דבר אחר אמר הקדוש ברוך הוא מכאן ולהלאה חק ומשפט שלא יהא נקדש אלא במים שנמתקו:	"שם שם לו חק ומשפט ושם נסהו", אמר הקדוש ברוך הוא, מכאן ולהלאה, הרי חק ומשפט לעשות נסים, חק ומשפט שנאמר "נחש עלי צור". "ושם נסהו", משום שנאמר "וימתקו המים". דבר אחר, אמר הקדוש ברוך הוא, מכאן ולהלאה חק ומשפט, שלא יהא נקדש אלא במים שנמתקו.
א"ר יהודה כתיב (&) כי מרים הם מכאן שנינו יש מים עכורים ויש מים צלולים ויש מים מתוקים ויש מים מרים ויצעק אל ה' למה צעק מכאן שהיה בצער באותה שעה א"ל הקב"ה משה הנחש {ל ע"ד} שנהפך בסנה עכשיו אצטריך לחקקא ליה בצור ותרוייהו עמדו על המים המרים ובאותה שעה נתחקק צור בנחש שהיה בו קודם הה"ד (&) שם שם לו חק ומשפט:	אמר רבי יהודה כתוב "כי מרים הם", מכאן שנינו, יש מים עכורים ויש מים צלולים, ויש מים מתוקים ויש מים מרים. "ויצעק אל ה'", למה צעק, מכאן שהיה בצער. באותה שעה אמר לו הקדוש ברוך הוא, משה, הנחש שנהפך בסנה, עכשיו צריך @ לחקוק אותו בצור, ושניהם עמדו על המים המרים, ובאותה שעה, נחקק צור בנחש, שהיה בו קדם @, זהו שנאמר "שם שם לו חק ומשפט".
כד אתא רבי אבא שאילו קמיה אמר להו שפיר קאמר ר' יהודה והכי הוא ואנא אצטריך לגלאה רזא דמלה הא חזינא דרבי יהודה גלי לה אלא אמר הקב"ה למשה משה השתא במצרים היה המטה של אהרן לדחות הקש השולט על [ישראל] (מצרים) במצרים אבל כשיצאו ממצרים כמה מקטרגים מזומנים על ישראל לדחותם בים כמה מים מרים נזדמנו אצלם כמה מים רעים יקטרגו בהם:	כאשר בא רבי אבא, שאלו לפניו, אמר להם, טוב [מה ש]אמר רבי יהודה, וכך הוא. ואני צריך לגלות סוד הדבר, הרי ראיתי, שרבי יהודה גילה אותנו. אלא אמר הקדוש ברוך הוא למשה, משה, כעת במצרים היה המטה של אהרן לדחות הקש השולט על ישראל במצרים, אבל כשיצאו ממצרים, כמה מקטרגים מזומנים על ישראל, לדחותם בים, כמה מים מרים נזדמנו @ אצלם, כמה מים רעים יקטרגו בהם.
באו לים בא רהב שרו של מצרים ושל ים אמר הקב"ה משה (&) הרם את מטך ונטה את ידך כיון דאמר הרם את מטך מהו ונטה את ידך אלא הרם את מטך נגד שרו של ים באו למרה כמה מים מרים נזדמנו אצלם ונצטער משה וצעק הה"ד (&) ויצעק אל ה':	באו לים, בא רהב, שרו של מצרים ושל ים, אמר הקדוש ברוך הוא, משה "הרם את מטך ונטה את ידך", כיון שאמר "הרם את מטך", מהו "ונטה את ידך", אלא "הרם את מטך", נגד שרו של ים. באו למרה כמה מים מרים נזדמנו @ אצלם, ונצטער משה וצעק, זהו שנאמר "ויצעק אל ה'".
א"ל קב"ה משה הרי לך עצה בזה השלך המטה אצלם ויתחקק נחש עלי צור שניהם [נ"א ביחד וינצלו] (בידך וינצלו) הה"ד (&) ויורהו ה' עץ כמד"א (&) מקום שיפול העץ שהוא עצה וישלך אל המים וכתיב (&) שם שם לו חק ומשפט נחש עלי צור ושם נסהו עטרהו בנסים אמר הקב"ה מכאן ולהלאה הרי לך שיעמוד אצל המים הרי לך שיתקדש שמי במים:	אמר לו הקדוש ברוך הוא, משה, הרי לך עצה בזה, השלך את המטה אצלם, ויחקק "נחש עלי צור", שניהם ביחד, "וינצלו", זהו שנאמר "ויורהו ה' עץ", כמו שנאמר "מקום שיפול העץ", @, שהוא עצה. "וישלך אל המים", וכתוב "שם שם לו חק ומשפט". "נחש עלי צור" @. "ושם נסהו", עטרהו בנסים. אמר הקדוש ברוך הוא, מכאן ולהלאה, הרי לך שיעמוד אצל המים, הרי לך שיתקדש שמי במים.
כשבאו לאלים באו המים לקטרג עליהם אמר קב"ה משה במקום הזה אין צריך מטה הרי יעקב שהוא האילן בשבעים נפש והוא שבעים תמרים ושתיים עשרה	כשבאו לאלים, באו המים לקטרג עליהם. אמר הקדוש ברוך הוא, משה, במקום הזה אין צריך מטה, הרי יעקב

שהוא האילן בשבעים נפש, והוא שבעים תמרים ושתיים עשרה	
כז/א	
מדרש הנעלם	
מעינות מים. שנים עשר שבטים כשבעים עמודים ושנים עשר שבטים זכותם יגן עליכם במקום הזה שנקרא אילן והוא אלים כד"א (&) כי יבושו מאילים אשר חמדתם:	מעינות מים. שנים עשר שבטים כשבעים עמודים, ושנים עשר שבטים זכותם יגן עליכם, במקום הזה שנקרא אילן, והוא אלים, כמו שנאמר "כי יבושו מאילים אשר חמדתם".
מיד (&) ויחנו שם על המים משמע דכתיב על המים ומשמע דכתיב (&) שם שם לו ולא במקום אחר ושם שלטו בני ישראל על המים ולא הוצרך המטה מכאן ולהלאה אצטריך המטה בנחש עלי צור אצל המים:	מיד "ויחנו שם על המים", משמע שנאמר "על המים", ומשמע שנאמר "שם שם לו", ולא במקום אחר, ושם שלטו בני ישראל על המים, ולא הוצרך המטה, מכאן ולהלאה נצרך המטה בנחש עלי צור אצל המים.
באו לחורב באו המים לקטרג אמר ליה הקב"ה והכית בצור המטה אצטריך הכא והכית לאלו באותו צור ולא בנחש אמר משה יתיר אצטריך הכא אנא חמי מים דבעו לשטפא אמאי הנני עומד לפניך שם על הצור (&) והכית בצור:	באו לחורב, באו המים לקטרג. אמר לו הקדוש ברוך הוא "והכית בצור", המטה נצרך כאן, והכית לאלו באותו צור ולא בנחש. אמר משה, יותר צריך כאן, אני רואה מים, שרצו לשטוף, למה, "הנני עומד לפניך שם על הצור" "והכית בצור".
א"ל קב"ה למשה עדיין במריבה עתידים המים לקטרג יותר שהם מים עכורים רעים וזדונים ויזדווגו בהם בישראל בגלוי לעיניהם ובאותה שעה אצטריך המטה והתיר עליהם הנחש בגלוי לעיניהם ויתקדש שמי הה"ד (&) להקדישני במים לעיניהם מהו לעיניהם בגלוי כדבר שנזדווגו בהם בגלוי:	אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה, עדין במריבה, עתידים המים לקטרג יותר, שהם מים עכורים רעים וזדונים, ויזדווגו בהם בישראל בגלוי לעיניהם. ובאותה שעה נצרך המטה, ותתיר עליהם הנחש בגלוי לעיניהם ויתקדש שמי, זהו שנאמר "להקדישני במים לעיניהם", מהו "לעיניהם", בגלוי, כדבר שנזדווגו בהם בגלוי.
ת"ח הכי חמא דוד דכתיב (&) לולי ה' שהיה לנו בקום עלינו אדם זה פרעה אזי עבר על נפשנו המים הזדונים כדאמרין וכתיב (&) נפשנו כצפור נמלטה מפח יוקשים וגו':	בא ראה, כך ראה דוד, שנאמר "לולי ה' שהיה לנו בקום עלינו אדם", זה פרעה, אזי "עבר על נפשנו המים הזדונים", כמו שאמרנו, וכתוב "נפשנו כצפור נמלטה מפח יוקשים וגו'".
א"ר אבא מה ראה משה באותה שעה שלא עשה בנחש אלא ישראל היו דוחקין למשה תנה לנו מים נתיעץ משה ואמר קב"ה אמר לי לעמוד בנחש ואנא חמי דאין גזירה לנחש במים דאין יכולתו אלא בעפר דכתיב (&) ועפר תאכל כל ימי חיך משמע דעפרא ייכול וישיצי כל יומי אבל במיא לא וישראל דחקין לי ואע"ג דיעביד ניסא לא יעביד [באתר] (לאחר) דא אלא כד אתחקק אתחקק בעפרא ולא במיא דכתיב (&) וישליכוהו ארצה ויהי לנחש וצור בדא אתחקק במיא במרה וכבר עבד ניסא טב דאעביד בהאי דאתעביד ניסא אחרא מיד ויך את הסלע {לא ע"א} במטהו פעמים א"ל קב"ה משה (&) יען לא האמנתם בי להקדישני דחשבתון דלא יכיל נחש במים לכן לא תביאו ¹⁶ (ומטך אשר הכית בו את היאור כו' (&) מ"ט משום דמחקק בניסין הוה ושמא קדישא עלאה רשימא ביה):	אמר רבי אבא, מה ראה משה באותה שעה, שלא עשה בנחש. אלא ישראל היו דוחקים למשה "תנה לנו מים", נתייעץ משה ואמר, הקדוש ברוך הוא אמר לי לעמוד בנחש, ואני רואה שאין גזרה לנחש במים, שאין יכולתו אלא בעפר, שנאמר "ועפר תאכל כל ימי חיך", משמע שעפר יאכל וישמיד כל ימיו, אבל במים לא. וישראל דוחקים אותי, ואף על גב שיעשה נס, לא יעשה במקום זה. אלא כשנחקק, נחקק בעפר ולא במים, שנאמר "וישליכוהו ארצה ויהי לנחש". וצור נחקק בזה, במים במרה. וכבר עשה נס טוב, שאעשה בזה, שנעשה נס אחר. מיד "ויך את הסלע במטהו", פעמים אמר לו הקדוש ברוך הוא, משה "יען לא האמנתם בי להקדישני", שחשבתם שלא יכול הנחש במים, לכן לא תביאו ("ומטך אשר הכית בו את

¹⁶ ע"כ פרשת המטה (דפ"מ).

ז"ח

	היאור כו", למה, משום שמחוקק בנסים היה, והשם הקדוש העליון רשום בו).
--	--